

Agnieszka Stachura

Osoby Niepełnosprawne w Społeczeństwie Wiedzy

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 1/1, 23-26

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Agnieszka Stachura

Osoby Niepełnosprawne w Społeczeństwie Wiedzy

W dniu 20 stycznia 2006 roku pracownicy Biblioteki Głównej AWF w Katowicach uczestniczyli w konferencji naukowej wieńczącej projekt IDOL (Inclusion of Disabled in Open Labour Market). Projekt ten opracowany został przez partnerów z sześciu krajów Europy (Polski, Austrii, Bułgarii, Niemiec, Hiszpanii, Irlandii i Anglii), którzy podjęli dialog w celu stworzenia osobom niepełnosprawnym optymalnych warunków kształcenia i włączenia się w życie społeczne poprzez zatrudnienie na otwartym rynku pracy.

Organizatorem konferencji był Uniwersytet Jagielloński przy współpracy:

- Fundacji dla Uniwersytetu Jagiellońskiego;
- Klubu Absolwenta Uniwersytetu Jagiellońskiego;
- Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Jagiellońskiego;
- Konsorcjum Europejskiego projektu IDOL.

Podczas konferencji zostały przedstawione programy szkoleń wypracowanych w ramach projektu, wyzwania przed jakimi stanęło konsorcjum oraz najnowsze rozwiązania technologiczne ułatwiające naukę i pracę osób niepełnosprawnych. Prezentacji produktów i wyników działań europejskiego projektu IDOL dokonał mgr Ireneusz Białek, będący Pełnomocnikiem Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. Osób Niepełnosprawnych. W konferencji uczestniczyło wielu znakomitych gości z całej Europy.

Mgr Mario Batusic (University of Linz, Austria) przybliżył zebrany rozwiązania wspierające edukację i pracę osób niewidomych. Nowoczesne kształcenie osób niepełnosprawnych odbywa się przy pomocy tzw. technologii wspierających, do których dostęp w Polsce jest wciąż bardzo ograniczony. W uczelniach nie istnieją, albo istnieją w niezwykle ograniczonym stopniu, tzw. serwisy, czyli kadra specjalistów w zakresie danej niepełnosprawności dysponująca odpowiednim zapleczem technologicznym. Zwrócił on uwagę na fakt, że szeroko pojęte nowe technologie, kompensujące ograniczenia wynikające z niepełnosprawności, są obecnie fundamentem w myśleniu o równoważnym wykształceniu osób niepełnosprawnych na poziomie wyższym, zwłaszcza niewidomych i niedowidzących. Poza dostępem do nowych technologii wspomagających, student niewi-

domy powinien mieć stały kontakt ze specjalistami, którzy ułatwią mu posługiwanie się tym sprzętem i będą potrafili dobrać odpowiednie rozwiązanie, pasujące do standardu przyjętego przez uczelnię oraz wychodzące naprzeciw oczekiwaniom użytkownika.

Mgr Anna Wandzel (Uniwersytet Śląski) poruszyła problem wsparcia psychologicznego dla studentów niepełnosprawnych oraz ich rodzin. Studenci niepełnosprawni często nie są w stanie konkurować ze swoimi sprawnymi kolegami, także z powodu niewystarczającego wsparcia psychologicznego. Wsparcie takie powinno pozytywnie zmotywować, zwiększyć odporność psychiczną, pomóc odnaleźć się i nauczyć funkcjonować w wyższej uczelni. Często nadopiekuńcza postawa rodziców czy opiekunów, nieodpowiednie przygotowanie nauczycieli szkół średnich do pracy z uczniami niepełnosprawnymi powodują, że osoby niepełnosprawne albo w ogóle nie przystępują do egzaminów na studia, albo ich nie zdają. Pani mgr Wandzel podkreśliła, by w ramach uczelni prowadzącej profesjonalne serwisy specjalistyczne i biuro ds. osób niepełnosprawnych pracowała osoba przygotowana do udzielania tego rodzaju wsparcia. Zwróciła także uwagę na fakt, że wsparcia psychologicznego należy udzielać nie tylko studentom, ale także ich nadopiekuńczym rodzicom.

Prof. Willy Aastrup (University of Aarhus, Dania) przedstawił zgromadzonym swoją uczelnię, która jest wiodącą instytucją w zakresie wsparcia dla studentów niepełnosprawnych, a następnie podjął problem integracji studentów niepełnosprawnych w społeczeństwie wiedzy. Nasze czasy wyróżniają bowiem dwa, bardzo szerokie pojęcia, a mianowicie – globalizacja i społeczeństwo wiedzy. Biorąc pod uwagę powyższe, należy zastanowić się, jak zorganizować uczestnictwo osób niepełnosprawnych w takim społeczeństwie? Jak osoba niepełnosprawna może zapewnić sobie wykształcenie, dochód i niezależny byt? Czy obecna różnica pomiędzy stopą zatrudnienia osób niepełnosprawnych i sprawnych jest właściwa?

Prof. Alan Hurst (University of Central Lancashire, Wielka Brytania), jeden z pierwszych członków Krajowego Biura ds. Studentów Niepełnosprawnych, badał dostęp studentów niepełnosprawnych do uczelni wyższych. W swoim wystąpieniu podjął temat opracowania polityki świadczeń włączających studentów niepełnosprawnych w życie akademickie. Skupił się przy tym na kilku aspektach: dostępie do informacji, procedurach w zakresie składania podań i przyjmowania na studia, projektowaniu programu nauczania, uczeniu się i nauczaniu, ocenie, potrzebie monitorowania i zwiększania jakości. Wystąpienie zakończył wnioskiem, iż mimo odpowiedniego ustawodawstwa przeciwdziałającego dyskryminacji, główna trudność polega na zmianie kultury, mentalności ludzi.

Barbara Waters (Krajowe Biuro ds. Studentów Niepełnosprawnych, Wielka Brytania) odpowiada za postępy w pracach we wszystkich obszarach edukacji osób powyżej 16-go roku życia oraz zajmuje się kwestiami zatrudnienia niepełnosprawnych. Podczas konferencji wygłosiła referat, który dotyczył charakteru ram prawnych przeciwdziałających dyskryminacji w stosunku do studentów niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii oraz koncepcji „uzasadnionych dostosowań” w kontekście ich kształcenia.

Prócz gości z zagranicy, nie zabrakło głosów z Polski. Dr Michał Boni, ekspert ds. rynku pracy, były szef zespołu doradców Ministra Pracy i Polityki Społecznej (1998-2001), podczas konferencji podjął temat: „Polityka wobec osób niepełnosprawnych na rynku pracy, zagrożenia, błędy, szanse”. Według niego, polityka rynku pracy wobec osób niepełnosprawnych poniosła fiasko. Polska bowiem ma bardzo niski wskaźnik zatrudnienia w ogóle, nie mówiąc już o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Jest to jedna z przyczyn ciągłego braku integracji społecznej tych osób. Punktem wyjścia dla nieskutecznej polityki wobec niepełnosprawnych jest perspektywa patrzenia na te osoby przez pryzmat ich ograniczeń, a nie potencjału i szans. Niezbędna jest zatem zmiana filozofii i podejścia. Przy zatrudnianiu osób niepełnosprawnych powinien obowiązywać model „środku podążają za klientem”. Mniejsze ma wówczas znaczenie to, czy specjalne ulgi i zachęty dla przedsiębiorstw funkcjonują czy nie. Bo przecież w takim modelu istnieć musi wzajemność korzyści: osób niepełnosprawnych i pracodawców.

Prof. Bogusław Marek, specjalista w zakresie fonetyki języka angielskiego, kierujący Katedrą Anglistyki w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, podczas konferencji wygłosił referat pt. „Nowe pomoce techniczne w edukacji osób niewidomych od dziecka do momentu studiów”. W latach 90-tych stworzył on autorski program nauczania języka angielskiego dzieci niewidomych. Podobnie jak we wszystkich dziedzinach wiedzy, dostęp do edukacji i informacji, w tym również do języków obcych, determinowany jest w znacznym stopniu poprzez najnowszą technikę komputerową. Prof. Marek omówił sposoby przygotowania adaptacji materiałów dydaktycznych, z uwzględnieniem grafiki dotykowej oraz dźwiękowej interpretacji występujących w podręcznikach rysunków i fotografii. Obok przedstawienia różnego rodzaju sprzętu i możliwości, jakie on daje w edukacji osób niewidomych, zwrócił uwagę, jak ważna jest współpraca nauczycieli i odpowiednie przygotowanie kadry dydaktycznej.

Konferencja obfitowała w wiedzę praktyczną i konkretną, ale nie brakło na niej głosów humanistów i etyków. Prof. Ewa Chmielecka z Katedry Filozofii Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie zaprezentowała rozpra-

wę pt. „Informacja, wiedza, mądrość - co społeczeństwo wiedzy cenić powinno”. Mówiła, jak powinniśmy kształcić w szkołach wyższych, kogo chcemy wychować, jak powinni niepełnosprawni funkcjonować w społeczeństwie „mądrości”.

Podczas konferencji zaprezentowano rozmowę zarejestrowaną w styczniu tego roku pomiędzy prof. Jerzym Bralczykiem, znanym językoznawcą, specjalistą w zakresie języka mediów, polityki i reklamy z wymienionym już Pełnomocnikiem ds. Osób Niepełnosprawnych, mgr. Ireneuszem Białkiem. Tematem rozmowy był język używany w stosunku do osób niepełnosprawnych i opisujący niepełnosprawność. Kalectwo, inwalida, osoby niepełnosprawne, ociemniałe, specjalnej troski, ułomne, sprawne inaczej itd. – rozmówcy próbowali dociec, które z form są najbardziej poprawne, które nie obrażają i jeszcze bardziej nie „okaleczają” osób niepełnosprawnych.

Należy dodać, że w czasie przerw w obradach można było zwiedzać stanowiska firm prezentujących m.in. grafikę dotykową i nowoczesny sprzęt komputerowy dla osób niewidomych oraz psy serwisowe dla niepełnosprawnych ruchowo.

Mgr Agnieszka Stachura jest pracownikiem Sekcji Udostępniania Zbiorów Biblioteki Głównej AWF w Katowicach.

Uwaga!

Wszystkich zainteresowanych zapraszamy do
współpracy!

Jeśli chciałbyś się podzielić czymś z czytelnikami
Bibliotheca Nostra, napisz artykuł!

Kontakt:

m.pacha@awf.katowice.pl

tel. 032 207 51 48